

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 1/2001 rd

Regeringens proposition med förslag till ändring av bestämmelserna om straffrättslig preskription

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 1 september 1999 en proposition med förslag till ändring av bestämmelserna om straffrättslig preskription (RP 27/1999 rd) till lagutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsrådet Jukka Lindstedt, justitieministeriet
- regeringsrådet Hannu Karjalainen, miljöministeriet
- riksdagens biträdande justitieombudsman Jaakko Jonkka
- biträdande justitiekansler Jukka Pasanen, Justitiekanslersämbetet
- president Olavi Heinonen, högsta domstolen
- president Jussi Kivinen, Kouvola hovrätt
- tingsdomare Matti Lahti, Vanda tingsrätt
- statsåklagare Petri Jämskeläinen, riksåklagarämbetet
- kriminalinspektör Kimmo Markkula, central-kriminalpolisen

- biträdande polischef Erkki Hämmäläinen, polisinspektionen i Helsingfors härad
- direktör Petra Kjällman, Brottsofferjouren
- advokaten Markku Fredman, Finlands Advokatförbund
- sekreteraren, häradssåklagare Harri Lindberg, Suomen Syyttäjähdistys ry
- professor Pekka Koskinen
- professor Raimo Lahti
- professor Ari-Matti Nuutila
- professor Pekka Viljanen.

Samband med andra handlingar

Medan den föreliggande propositionen behandlades i lagutskottet har regeringen lämnat en proposition till riksdagen med förslag till revidering av lagstiftningen om förverkandepåföljder (RP 80/2000 rd). I båda propositionerna föreslås att preskriptionsbestämmelserna om förverkandepåföljderna skall ändras.

Utskottet konstaterar att lagförslagen kommer att samordnas i samband med behandlingen av proposition RP 80/2000 rd.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en revidering av bestämmelserna om straffrättslig preskription. Det föreslagna 8 kap. i strafflagen skall innehålla bestämmelser om preskription av åtalsrätten, om förfall av verkställigheten på grund av tid som gått samt om hur verkställigheten påverkas om

den som dömts för brottet har avlidit. Propositionen är ett led i totalreformen av strafflagen.

De föreslagna bestämmelserna bygger till väsentliga delar på den nuvarande lagstiftningen. Den viktigaste reformen är att preskriptionstiden för åtalsrätten skall förlängas i vissa fall.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft tre månader efter att de har antagits och blivit stadfästa.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Allmän motivering

Revideringen av bestämmelserna om straffrättslig preskription är ett led i totalreformen av strafflagen. Merparten av de nuvarande bestämmelserna är från 1973, då 8 kap. strafflagen senast sågs över. De gällande bestämmelserna ligger rätt väl i tiden, och några särskilda problem i tillämpningen har inte förekommit. Av denna anledning bygger de föreslagna bestämmelserna i stor utsträckning på de nuvarande. De viktigaste ändringarna är att det blir möjligt att förlänga preskriptionstiden för åtalsrätten och att den särskilda preskriptionstiden i fråga om målsägandebrott slopas.

Utskottet finner propositionen behövlig och lagförslagen lämpliga och tillstyrker dem därför med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Preskribering av målsägandens åtalsrätt

Målsägandens åtalsrätt är i regel sekundär. Enligt 1 kap. 14 § 1 mom. lagen om rättegång i brottmål (689/1997) får en målsägande själv väcka åtal bara om allmänna åklagaren har beslutat att inte väcka åtal för brottet. Med hänsyn till att målsägandens åtalsrätt är sekundär är det viktigt att allmänna åklagaren iakttar 1 kap. 9 § 1 mom. i nämnda lag, som ålägger åklagaren att fatta beslut om åtalseftergiftet och delge beslutet i så god tid att målsäganden har tillräckligt med tid för att bereda och väcka åtal.

Riksåklagaren har i flera sammanhang framhållit att åtalsprövningen bör ske så skyndsamt som möjligt. Med hänsyn till resultatmålen bör åtal prövas utan dröjsmål, och hela processen får i regel inte ta längre än sex månader om det beror på åklagaren. Den gällande lagstiftningen om åtalsrätt för målsäganden borde därmed trygga målsägandens möjlighet att utöva sin åtalsrätt. Förslaget om förlängd preskriptionstid för åtals-

rätten gynnar i sin tur målsägandens möjlighet att fullfölja åtalsrätten. Också den målsägande som har åtalsrätt i en sak skall kunna ansöka om förlängd preskriptionstid. I praktiken är de viktigaste rättsmedlen som står till buds för målsäganden klagomål hos riksåklagaren över åklagarens förfarande och ändringsprövningsklagomål som gäller åtalsprövningen.

Lagens betydelse för preskriptionstiderna

I förslaget ingår ingen övergångsbestämmelse om hur de nya bestämmelserna skall tillämpas på brott som begåtts innan lagen träder i kraft. Enligt vad utskottet erfarit har utgångspunkten vid beredningen varit att eventuella tolkningsproblem skall lösas med iakttagande av förbudet mot retroaktiv straffrättslig lagskipning i konventioner om de mänskliga rättigheterna och grundlagen och principen om lindrigare lag i 3 § förordningen om införande av strafflagen.

Det kan uppstå problem närmast på grund av att den särskilda preskriptionstiden för målsägandebrott avskaffas och preskriptionstiden för åtalsrätten förlängs. Om den särskilda preskriptionstiden för ett målsägandebrott har löpt ut innan den nya lagen träder i kraft kan åtal inte längre väckas. Om preskriptionstiden fortfarande gäller och den nya lagen innebär en förlängning av den, bör preskriptionstiden med hänsyn till förbudet mot retroaktiv straffrättslig lagskipning och principen om lindrigare lag räknas ut enligt den gamla, ur den åtalades synvinkel lindrigare lagen.

Brott, i fråga om vilka preskriptionstiden enligt den nya 2 § börjar löpa från någon annan dag än gärningsdagen kan ge upphov till alldeles särskilda problem. Det är fullt möjligt att en gärning har begåtts under den gamla lagens tid, men att konsekvenserna uppstår eller tillståndet upphör när den nya lagen redan är gällande. Dessa

fall, som får antas bli mycket fåtaliga, bör avgöras enligt principen om lindrigare lag.

Vad gäller förlängd preskriptionstid för åtalsrätten måste det bedömas om preskriptionstiden kan förlängas eller inte oberoende av förbudet mot retroaktiv straffrättslig lagskipning och principen om lindrigare lag. Praktiska skäl talar för att preskriptionstiden skall kunna förlängas. En förlängning av preskriptionstiden för åtalsrätten skulle inte kunna införas på långa tider, om den bara fick tillämpas på gärningar som begåtts efter det att den nya lagen trätt i kraft.

Preskription av åtalsrätten vid brott begångna genom en och samma gärning

Enligt 8 kap. 4 § i den gällande strafflagen preskriberas brott som begåtts genom en och samma gärning samtidigt, dvs. straff får dömas ut för alla brotten så länge straff får dömas ut för något av dem. Bestämmelsen avviker från principerna om gemensamt straff i 7 kap. strafflagen från 1991. Man slutade då skilja mellan olika konkurrensformer för ett brott och övergick till ett arrangemang med gemensamt straff.

Nu föreslås att preskriptionen för åtalsrätten vid brott som begåtts genom en och samma gärning inte skall regleras särskilt, vilket betyder att vart och ett brott preskriberas självständigt. Förslaget ligger helt i linje med den tidigare omfattade principen i strafflagsreformen. En del av de sakkunniga som utskottet har hört befarar att den individuella preskriptionen av åtalsrätten vid brott som begåtts genom en och samma gärning kan försvåra förundersökningen av hela brottskomplexet och en tillbörlig behandling i straffprocessen. I propositionens motivering anför en synnerligen tvetydig uppfattning om konsekvenserna av reformen för förundersökningen av brott. Utskottet bedömer att den föreslagna ändringen inte hindrar att förundersökningen omfattar ett brott med preskriberad åtalsrätt, om det är nödvändigt att undersöka det för att klarlägga ett brott som inte preskriberas och om brotten har ett nära samband med varandra. Denna uppfattning får stöd av 5 § 1 mom. förundersökningslagen (449/1987), där det sägs att vid förundersökning utreds bland annat de förhållanden under

vilka ett brott har begåtts. Det förekommer olika uppfattningar om lagförslagets inverkan på förundersökningen av brott och straffprocessen och därför ser utskottet det som angeläget att verkningarna följs upp och att åtgärder i förekommande fall vidtas.

Detaljmotivering

1. Lag om ändring av strafflagen

8 kap. Om preskription

1 §. Preskription av åtalsrätten. I 1 och 2 mom. anges huvudreglerna för preskription av åtalsrätten. I 4 mom. föreskrivs om de särskilda preskriptionstiderna för åtalsrätten för vissa brott. Utskottet föreslår en språklig precisering i 4 mom. för att klarlägga den inbördes relationen mellan momenten.

2 §. När preskriptionstiden för åtalsrätten börjar löpa. Paragrafen föreskriver från vilken tidpunkt preskriptionstiden för åtalsrätten för ett brott börjar. I 1 mom. ingår bestämmelser om hur preskriptionstiden för brott som förutsätter gärning och verkan räknas, men inte om hur preskriptionstiden för åtalsrätten vid underlåtenhetsbrott skall räknas. I motiveringen framhålls att frågan om när preskriptionstiden för underlåtenhetsbrott börjar löpa fortfarande kan avgöras inom rättspraxis. Där nämns högsta domstolens prejudikat från 1984 (HD 1984 II 15). Enligt högsta domstolens avgörande började preskriptionstiden för rätten att väcka åtal för underlåtenhet att göra anmälan löpa först från den dag då anmälan gjordes.

Detta prejudikat från högsta domstolen har kritiserats. Det leder till att preskriptionstiden för åtalsrätten vid ett egentligt underlåtenhetsbrott i praktiken kan bli mycket lång med hänsyn till straffskalan för brottet. Utskottet menar att det bör föreskrivas i lag om när preskriptionstiden för ett underlåtenhetsbrott börjar löpa. Därför föreslår utskottet att 1 mom. kompletteras med att preskriptionstiden för ett underlåten-

hetsbrott börjar löpa från och med den stund då gärningen senast bör ha begåtts.

Paragrafens 2 mom. gäller s.k. fortlöpande brott, där den brottsliga gärningen innebär inte bara att ett lagstridigt tillstånd skapas, utan också att det upprätthålls. Den föreslagna bestämmelsen svarar mot hävdvunnen praxis. Där sägs inte vilka brott som är fortlöpande till sin natur, utan det blir beroende av rättspraxis och rättsläran. De sakkunniga som utskottet har hört har kommit med varierande uppfattningar om vilka brott som är av fortlöpande natur. Frågan är tveksam och slutresultatet kan i vissa fall betyda att preskriptionstiden kan bli oskäligt lång och därför är det enligt utskottets mening på sin plats med åtgärdseftergift i sådana situationer.

Vid utfrågningen av sakkunniga framfördes kritik mot uppfattningen om preskriptionstiden för miljöbrott i den allmänna motiveringen. Enligt propositionen anses miljöförstörelse och motsvarande brott i 48 kap. strafflagen ha ägt rum redan när miljön äventyras, och därmed börjar preskriptionstiden för brottet löpa från den tidpunkten. För att undvika oklarheter konstaterar utskottet att det som sägs i den allmänna motiveringen kan tolkas för enögt. Tiden för miljöbrott varierar från fall till fall och preskriptionstiden för åtalsträtten börjar löpa enligt 2 § precis som i fråga om andra brott. Så är till exempel preskriptionstiden för åtalsträtten vid ett naturskyddsbrott som är straffbart enligt 48 kap. 5 § tio år enligt föreslagna 8 kap. 1 § 4 mom. Brottsrekvisitet för naturskyddsbrott kan uppfyllas antingen som gärnings- eller underlåtenhetsbrott eller också kan det vara fråga om fortlöpande brott. Miljöförstöring enligt 48 kap. 1 § strafflagen är till sin natur ett abstrakt farebrott och preskriptionstiden för åtalsträtten börjar löpa tidigast från den tidpunkt brottet begås. Om gärningen innebär upprätthållande av ett lagstridigt tillstånd, till exempel en olaglig produktionsanläggning, börjar preskriptionstiden löpa när detta tillstånd upphör.

3 §. När preskriptionstiden för åtalsträtten avbryts. I 1 mom. föreskrivs när åtalpreskriptionen avbryts. I slutet av momentet föreskrivs att

åtalpreskriptionen avbryts när straffanspråk framställs för den åtalade personligen. I motiveringen sägs mera exakt att preskriptionen avbryts av att straffanspråk framställs mot någon som personligen är närvarande vid rättegången. Utskottet föreslår att bestämmelsen omformuleras så att den bättre stämmer överens med motiveringen.

4 §. Förlängning av preskriptionstiden för åtalsträtten. Preskriptionstiden för åtalsträtten kan på ansökan förlängas en gång med ett år. Att preskriptionstiden förlängs är nytt i vår lagstiftning och i princip den viktigaste reformen i propositionen. Sakkunniga på området har varit både för och emot förslaget. Utskottet anser att förfarandet absolut bör införas på de grunder som regeringen anför men föreslår att villkoren för tillämpning av bestämmelsen skärps.

Förlängning av preskriptionstiden för åtalsträtten är ett exceptionellt förfarande som bör övervägas noga från fall till fall. För att understryka förfarandets exceptionella karaktär och för att precisera bestämmelsen föreslår utskottet en ändring i paragrafen. Enligt den föreslagna 3 punkten kan preskriptionstiden förlängas om ett synnerligen viktigt allmänt intresse kräver det. I motiveringen preciseras bestämmelsen till exempel med ett brott som kommit till polisens undersökning på ett exceptionellt sent stadium. Den föreslagna bestämmelsen är problematisk med tanke på exakthetskravet i anknytning till den straffrättsliga legalitetsprincipen. Utskottet föreslår därför att bestämmelsen preciseras så att den bara gäller exempelsituationen. För konsekvensens skull bör den omformulerade bestämmelsen om förundersökning tas in som 2 punkt och därmed blir bestämmelsen om en svarande som håller sig undan 3 punkt. Vidare föreslår utskottet att kravet på ett synnerligen viktigt allmänt intresse ställs som allmänt villkor för förlängning av preskriptionstiden för åtalsträtten. Ett synnerligen viktigt allmänt intresse kan anses kräva förlängd preskriptionstid framför allt när det är fråga om ett allvarligt brott. Utskottet föreslår ytterligare att paragrafen preciseras och

kompletteras med att preskriptionen kan förlängas bara en gång.

5 §. *Förfarande vid förlängning av preskriptionstiden för åtalsrätten.* Enligt 1 mom. fattas beslut om förlängning av preskriptionstiden för åtalsrätten av den domstol som är behörig att behandla åtal i saken. När ansökan om förlängning av åtalsrätten söks kan det dock vara oklart vilken domstol som är behörig i saken. För att lösa problemet föreslår utskottet att momentet kompletteras med en hänvisning till 4 kap. lagen om rättegång i brottmål, där det föreskrivs om laga domstol.

I 1 mom. föreskrivs vidare vem som kan göra ansökan om förlängning av preskriptionstiden. Enligt förslaget kan det bara göras av allmänna åklagaren. Utskottet föreslår en sådan ändring i momentet att målsäganden har rätt att ansöka om förlängning av preskriptionstiden i det fall att han eller hon själv har rätt att åtala för ett brott. För de numrerade punkterna i 4 § har föreslagits en omplacering och därför måste också hänvisningsbestämmelsen till 4 § ses över i 3 mom.

8 §. *Preskription av förelagt vite.* Bestämmelsen kan tolkas så att den gäller preskription av förelagt vite och inte förhindrande av att vite föreläggs, så som meningen är. Utskottet föreslår att formuleringen i paragrafen och paragrafrubriken preciseras och att rubriken samordnas med rubrikerna för 6 och 9 §.

9 §. *Preskription som förhindrar utdömande av förverkandepåföljd.* Enligt gällande lag och den föreslagna bestämmelsen får förverkandepåföljd inte dömas ut om straff för gärningen inte får dömas ut på grund av preskription. Regeringen föreslår att den kortaste särskilda preskriptionstiden på fem år för preskription av yrkande på förverkande skall slopas. Bestämmelsen spelar en viss roll vid brott där åtalsrätten preskriberas inom två år.

Efter det att propositionen lämnades till riksdagen har en arbetsgrupp vid justitieministeriet, som berett en översyn av bestämmelserna om ekonomisk brottslighet, fått sitt uppdrag färdigt. Gruppen föreslår effektiviserad konfiskation av

nyttan av brott. Regeringens förslag till förkortning av preskriptionstiden för konfiskation stöder inte denna ambition. På grund av förslaget om effektiviserad bekämpning av ekonomisk brottslighet och förverkande av nyttan av brott finns det enligt utskottets mening inte fog för att avstå från den nuvarande kortaste preskriptionstiden på fem år för förverkandepåföljd.

10 §. *När fängelsestraff förfaller.* I paragrafen föreskrivs när verkställigheten av utdömda fängelsestraff förfaller. Utskottet föreslår att paragrafrubriken preciseras och kompletteras med ordet "utdömt".

11 §. *När samhällstjänst förfaller.* För närvarande föreskrivs det i lagen om samhällstjänst (1055/1996) om när utdömd samhällstjänst förfaller. Bestämmelsen föreslås bli intagen i strafflagens kapitel om preskription. För klarhetens och konsekvensens skull bör det i paragrafen och rubriken stå "samhällstjänstestStraff". Vidare bör rubriken preciseras på samma sätt som rubriken för 10 §.

12 §. *När verkställighet förfaller i vissa fall.* Utskottet föreslår motsvarande justeringar i paragrafen och rubriken som i 10 och 11 §.

13 §. *När bötesstraff förfaller.* Paragrafrubriken bör preciseras på samma sätt som rubriken för 10 §.

14 §. *När förverkandepåföljd förfaller.* Utskottet föreslår en språklig precisering i paragraflydelsen.

16 §. *Hur dödsfall inverkar på verkställigheten.* Paragrafens 2 mom. gäller utdömande av förverkandepåföljd när gärningsmannen eller någon annan som är ansvarig för en förverkandepåföljd har avlidit. I 3 mom. föreskrivs om verkställigheten av förverkandepåföljd när den som dömts till påföljden har avlidit.

Det finns inget fog för att formuleringarna i momenten skall avvika från varandra beträffande skälighetskravet. Utskottet föreslår att be-

stämmelserna samordnas genom att kravet på uppenbar oskälighet i 3 mom. stryks.

17 §. När preskriptionstiden löper ut (Ny). I propositionens motivering framhålls att den etablerade tolkningen vid beräkning av preskriptionstiden bör anses vara att åtalsrätten preskriberas i början av det dygn som till sitt ordningsnummer motsvarar gärningsdagen och gärningsmånaden. När det gäller preskription av åtalsrätten och andra föreskrivna tidsfrister i kapitlet finns det ingen bestämmelse i lagförslaget om preskriptionstiden löper ut i början eller slutet av det dygn som till sitt ordningsnummer svarar mot gärningsdagen. För klarhetens skull vill utskottet att kapitlet kompletteras med en bestämmelse om när alla tidsfrister i kapitlet löper ut. Till innehållet svarar bestämmelsen mot tolk-

ningen av preskriptionstiden för åtalsrätten i motiveringen.

18 (17) §. Hänvisningsbestämmelse. I 2 mom. hänvisas till ordningsbotslagen. Hänvisningen bör ses över eftersom lagen 1999 fick en ny rubrik, nämligen lag om ordningsbotsförfarande. På grund av den nya paragrafen i kapitlet måste paragrafnumreringen ses över.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår lagutskottet vördsamt

att det andra och tredje lagförslaget godkänns utan ändringar och

att det första lagförslaget godkänns med följande ändringar:

1.

Lag

om ändring av strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 8 kap. jämte ändringar, och
upphävs 9 kap. 9 § och 48 kap. 8 §, sådana de lyder, 9 kap. 9 § i lag 743/1995 och 48 kap. 8 § i lag 578/1995, som följer:

8 kap.

Om preskription

1 §

Preskription av åtalsrätten

(1—3 mom. som i RP)

För tjänstebrott och brott som begåtts av offentligt anställda arbetstagare är (utesl.) preskriptionstiden dock minst fem år. För miljöförstöring, naturskyddsbrott och byggnadsskyddsbrott är preskriptionstiden tio år.

2 §

När preskriptionstiden för åtalsrätten börjar löpa

De tider som anges i 1 § räknas från den dag då brottet begicks. Om det i brottsrekvisiten föreskrivs att underlåtenhet är straffbart, börjar preskriptionstiden för åtalsrätten löpa den dag då den underlåtna handlingen senast borde ha utförts. Om det i brottsrekvisiten förutsätts att en viss verkan av handlingen har inträtt, räknas tiden från den dag då denna verkan inträdde.

(2 och 3 mom. som i RP)

3 §

När preskriptionen av åtalsrätten avbryts

Åtal anses ha blivit väckt på ett sätt som avbryter preskriptionen när den som skall åtalas lagligen har delgivits en stämning eller när straffanspråk mot honom har framställts i hans närvaro vid rättegång.

(2 mom. som i RP)

4 §

Förlängning av preskriptionstiden för åtalsrätten

Preskriptionstiden för åtalsrätten kan på ansökan förlängas *en gång* med ett år, om

1) förundersökningen av brottet fordrar särskilda tidskrävande undersökningsåtgärder och undersökningen på grund av dessa skulle vara uppenbart oavslutad när preskriptionstiden löper ut,

2) brottet har kommit till förundersökning på ett exceptionellt sent stadium eller

3) den som skall instämmas att svara för brottet håller sig undan och därför sannolikt inte kan delges en stämning innan preskriptionstiden löpt ut

och ett synnerligen viktigt allmänt intresse kräver att preskriptionstiden förlängs.

5 §

Förfarande vid förlängning av preskriptionstiden för åtalsrätten

Beslut om förlängning av preskriptionstiden för åtalsrätten fattas av den domstol som enligt 4 kap. lagen om rättegång i brottmål (689/1997) kan pröva åtal för brottet. Ansökan om förlängning av preskriptionstiden kan göras av allmänna åklagaren eller en målsägande, om denne har i 1 kap. 14 § 1 eller 2 mom. eller 15 § 1 mom. i nämnda lag åsyftad rätt att utföra åtal för brottet. Ansökan skall göras skriftligen innan preskriptionstiden löpt ut.

(2 mom. som i RP)

Om det är sannolikt att en viss person kommer att åtalas för ett brott som berörs av en ansökan om förlängning av preskriptionstiden enligt 4 § 1 eller 2 punkten, skall han ges tillfälle att bli hörd om ansökan (*utesl.*). Kallelse kan tillställas den berörde personligen eller per post.

(4 mom. som i RP)

6 och 7 §
(Som i RP)

8 §

Preskription som förhindrar utdömande av förelagt vite

Rätten att döma ut ett vite som domstolen har förelagt för att säkerställa rättegången preskriberas två år efter det att vitet förelades.

9 §

Preskription som förhindrar utdömande av förverkandepåföljd

En förverkandepåföljd får inte dömas ut, om straff för gärningen inte får dömas ut på grund av preskription. Den kortaste preskriptionstiden för ett yrkande på förverkande är dock fem år. Om yrkandet på förverkande gäller ett sådant föremål eller ämne som på grund av sin särskilda art eller beskaffenhet och med beaktande av övriga omständigheter i saken kan befaras komma till brottslig användning, preskriberas yrkandet inte.

10 §

När utdömt fängelsestraff förfaller

(Som i RP)

11 §

När utdömt samhällstjänststraff förfaller

Ett samhällstjänststraff förfaller på samma sätt som motsvarande fängelsestraff.

12 §

När verkställighet av **utdömt straff** förfaller i vissa fall

Om verkställigheten av fängelsestraff, samhällstjänststraff eller förvandlingsstraff för böter har avbrutits eller om en villkorligt frigiven har förverkat sin frihet, skall 10 och 11 § på motsvarande sätt tillämpas på den fortsatta verkställigheten. Den tid som leder till att fängelsestraff på viss tid och samhällstjänststraff förfaller bestäms enligt det återstående straffet, och om flera straff har sammanräknats vid verkställigheten av dem, enligt den tid som återstår av det sammanräknade straffet. Tiden skall räknas från den dag då verkställigheten avbröts och, om en villkorlig frihet har förverkats eller om ett villkorligt straff har förordnats att gå i verkställighet, från den dag då den lagakraftvunna domen avseende förverkandet eller verkställigheten gavs.

13 §

När **utdömt** bötesstraff förfaller

(Som i RP)

14 §

När **utdömd** förverkandepåföljd förfaller

En förverkandepåföljd får inte verkställas när tio år har förflutit från den dag då den lagakraftvunna domen gavs. Om förverkandepåföljden gäller ett föremål eller ett ämne som på grund av sin särskilda art eller beskaffenhet och med beaktande av övriga omständigheter i saken kan befaras komma till brottslig användning, förfaller verkställigheten av förverkandepåföljden dock inte.

15 §
(Som i RP)

16 §

Hur dödsfall inverkar på verkställigheten

(1 och 2 mom. som i RP)

Om den som har dömts till en förverkandepåföljd har avlidit, skall verkställigheten riktas mot hans dödsbo. Delägarna i dödsboet har dock rätt att inom tre månader från det att egendom ur dödsboet har utmätts eller omhändertagits av staten för verkställande av domen låta den domstol som har behandlat målet i första instans avgöra huruvida verkställigheten skall förfalla därför att förverkandet skall betraktas som (utesl.) oskäligt.

17 § (Ny)

När preskriptionstiden löper ut

Preskriptionstiden löper ut vid utgången av dygnet före den dag som till ordningsnumret svarar mot preskriptionstidens begynnelsedag.

18 (17) §

Hänvisningsbestämmelse

(1 mom. som i RP)

Om preskription i strafforderförfarande bestäms i lagen om strafforderförfarande (692/1993). Om när ordningsbot förfaller bestäms i lagen om ordningsbotsförfarande (66/1983).

(3 mom. som i RP)

Ikraftträdelsebestämmelsen
(Som i RP)

Helsingfors den 9 februari 2001

I den avgörande behandlingen deltog

vordf. Matti Vähänäkki /sd
medl. Sulo Aittoniemi /alk
Jyri Häkämies /saml
Erkki Kanerva /sd
Toimi Kankaanniemi /fkf
Annika Lapintie /vänst
Paula Lehtomäki /cent
Kari Myllyniemi /cent

Kirsi Ojansuu /gröna
Veijo Puhjo /vänst
Susanna Rahkonen /sd
Tero Rönni /sd
Mauri Salo /cent
Timo Seppälä /saml
Marja Tiura /saml
Lasse Virén /saml.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Timo Tuovinen.

RESERVATION

Motivering

Enligt propositionen kan preskriptionstiden för åtalsrätten under vissa förutsättningar förlängas på beslut av domstolen. Till denna del kan propositionen med vissa förbehåll anses vara positiv. Däremot är det svårt att förstå varför regeringen på samma gång föreslår att 8 kap. 4 § strafflagen, som gäller den särskilda preskriptionstiden för flera brott som begåtts genom en och samma gärning, skall upphävas. För sådana brott bör det vara möjligt att väcka fortfarande åtal och döma ut straff så länge åtalstiden för något av dem är i kraft. Denna bestämmelse är synnerligen viktig till exempel vid trafikbrott och arbetarskyddsbrott. Vid sidan av till exempel dödsvållande eller vållande av skador av olika grad bör det vara möjligt att åtala och döma ut straff också för gärningar som orsakat en viss verkan, t.ex. försummelser när det gäller arbetarskyddsbestämmelser. Likaså måste det vara möjligt att undersöka hela händelseförloppet. Det faktum att ändringarna i 7 kap. strafflagen har betytt att ett s.k. enhetsstraff har införts, har ingenting med saken att göra.

Vad gäller förlängning av preskriptionstiden för åtalsrätten omfattar propositionen alla brott, också sådana som kan bestraffas med fängelse i högst ett år eller böter. Jag anser att det inte är nödvändigt att förlänga preskriptionstiden när det gäller mindre grova brott. Förlängningen bör därför inskränkas till brott med en preskriptionstid på minst fem år, dvs. brott som kan leda till fängelse i mer än ett år.

Förslaget

Med stöd av det ovan sagda föreslår jag

att 8 kap. i det första lagförslaget i utskottets betänkande kompletteras med en ny 4 § och att den omnumrerade 5 § godkänns med följande ändringar:

4 § (Ny)

Preskription av brott som begåtts genom en och samma gärning

Innefattar en och samma gärning flera brott, får gärningsmannen ådömas straff för alla brotten så länge straff får dömas ut för något av dem.

5 (4) §

Förlängning av preskriptionstiden för åtalsrätten

Preskriptionstiden för åtalsrätten för ett brott i fråga om vilket denna preskriptionstid är minst fem år kan på ansökan förlängas en gång med ett år, om ett synnerligen viktigt allmänt intresse kräver det och om

1) förundersökningen av brottet fordrar särskilda tidskrävande undersökningsåtgärder och undersökningen på grund av dessa skulle vara uppenbart oavslutad när preskriptionstiden löper ut,

2) brottsutredningen har kommit i gång på ett mycket sent stadium eller

3) den som skall instämmas att svara för brottet håller sig undan och därför sannolikt inte kan delges en stämning innan preskriptionstiden löpt ut.

(utesl.)

Helsingfors den 9 februari 2001

Sulo Aittoniemi /alk

Vi omfattar reservationen till den del den gäller 4 §.

Paula Lehtomäki /cent

Kari Myllyniemi /cent